

ELS HETERODOXOS SOLSONINIS

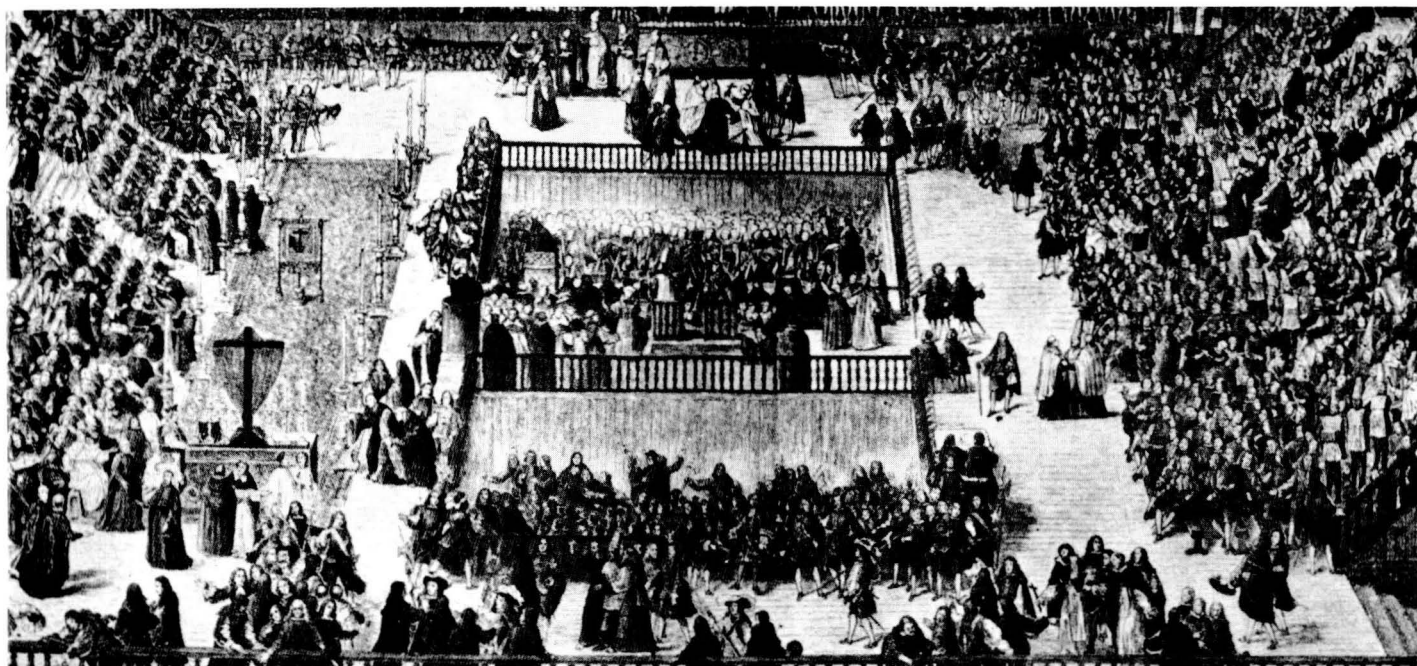
Joan Bada

Devem a l'investigador Juan Blázquez Miguel la publicació del *Catálogo de los procesos inquisitoriales del Tribunal del Santo Oficio de Barcelona* (1), on trobem catalogats tots els processos incoats per l'esmentat tribunal. Per al seu recte ús en ordre a aquesta presentació dels «heretges» solsonins cal tenir presents alguns aspectes metodològics. Quedaven fora de la jurisdicció del tribunal barceloní els bisbats de Lleida i Tortosa, que depenien de Saragossa i València respectivament; per tant, delictes que podrien haver estat comesos per diocesans de Solsona en aquells territoris no apareixen en aquest *Catálogo*. En segon lloc, no sempre els expedients ens aporten el lloc de procedència dels encausats i, quan el donen, no sempre són prou explícits en el cas de topònims que corresponen a diversos pobles. Amb aquests advertiments previs, podem ja examinar el *Catálogo* i veure quina presència es dona de diocesans solsonins o d'habitants de pobles del futur bisbat.

Les causes incoades des de 1500, data de la primera, fins a 1819, data de la darrera, són 156. En un altre lloc (2) he proposat una periodització de la història del tribunal barceloní d'acord amb la situació política del Principat, perquè crec que en aquest cas, més que en altres, es fa palès el caràcter mixte de la Inquisició espanyola i el pes que l'orientació monàrquica hi tenia; a Catalunya la constant queixa de les corts i de les institucions catalanes obligaren la Inquisició a tenir un cert capteniment. Destacarien quatre grans etapes: fins a la mort de Felip II (1598), fins a la Revolta catalana (1640), fins a la Guerra de Successió (1705) i fins a la supressió (1834), tot i que, a partir de l'acabament del trienni liberal, el tribunal deixa d'actuar. D'acord, doncs, amb aquesta periodització les causes són: 54 (34,61 % enfront del 50,82 % del general de Catalunya), 47 (30,12 % enfront del 22,28 %), 36 (23,07 % enfront el 16,40 %), i 19 (12,17 % davant el

10,5 %). Darrera d'aquestes xifres cal tenir present que en la primera etapa, en la qual el tribunal barceloní reprimí el criptojudaisme, l'islamisme i el luteranisme (nom ambigu de les fonts catalanes del moment, que incloïen també els calvinistes o hugonots francesos), cap d'aquests tres motius d'acusació van ser forts a terres solsonines (1 criptojueu, cap musulmà, 8 luterans). A la segona i tercera etapa, el percentatge solsoní és superior al percentatge general a causa, en part, al tema de la bruixeria, més present a terres de muntanya, i a la presència de la universitat de Cervera, que explica, com veurem, que les causes per proposicions i per paraules ocupen els primers llocs en la llista de motius dels expedients. Són 32 els francesos encausats, és a dir, un 20,51 %, dada molt semblant al 19,17 % del percentatge general.

Pel que fa referència a les causes que motiven l'obertura de l'expedient, aquestes són: proposicions (24), paraules

Auto de Fe a la plaça major de Madrid (1689).

les (18), blasfèmies (15), misticisme heterodox (14), bigàmia (13), luteranisme i sacrilegis o irreverències (8), sol·licitació i oposició a l'actuació del tribunal (6), bestialitat (5), actes sacramentals (3), sodomia, fornicació i llibres prohibits (2), falses testimoniacions, delictes en la celebració de la missa i incompliment de l'abstinència (1), altres (6); cal afegir les causes civils referents principalment a delictes comesos pel personal inquisitorial (20).

Del conjunt de les 156 causes incoades en desconeixem el final de 29, i 20 van ser suspeses. Darrera de les primeres s'hi pot veure moltes vegades un autèntic sobreseïment de la causa. De la resta, 1 va acabar perquè l'encausat va fugir, i 7 van ser absolts. De les altres 99 causes les penes imposades van ser les següents: reprensió (27), exili (20), multa (13), penitència (10), reclusió (7), assots i 5 anys de galeres (6), assots i 3 anys de galeres (4), reconciliats (2), i assots i 10 anys de galeres, assots i 2 anys, exili i 3 anys de presidi, assots i exili, multa i exili, assots, abjuració de vehementi (tots amb 1). Cal afegir les tres persones que van ser relaxades en persona i, per

tant, cremades: Georges du Gayet, militar (1564, Cardona) i Jean de Audet, pagès (1565, Santa Susanna), ambdós per luteranisme i Jean Orriolat, pastor (1575, Castellfollit), per proposicions.

Pel que fa referència a la ubicació geogràfica, hi ha un seguit de llocs amb més de 10 encausats, com a sens dubte de la seva importància universitària, com a camí reial, i eclesiàstica o militar: Cervera (26), Tàrraga i Solsona (14), Cardona (13). El grup següent està format per: Berga (9), Torà (7), Sallent (6), Castellfollit de Riubregós (5), la Guàrdia (4), Bagà, Bellpuig, la Tallada i Verdú (3), Frontanyà, Puig, Linya, Casserres, Súria, Santes Creus, Gironella, la Pobla de Lillet i Granyana (2). En tenen un: Biosca, Comabella, St. Jordi, Busa, Pomar, la Vedella, Sta. Susanna, Massoteres, Gaver, Tataüll, Ferran, Ivorra, Vallcebre, Biure, Ardévol, Llovera, Montcalb, Clariana, Mondarn, St. Climent, Mollerussa, Marlés, Claret, St. Pau de Casserres, Capolat, Portell, Anglesola, Sta. Fe.

Per acabar aquesta breu presentació dels «heterodoxos» solsonins val la pena de recordar que, segons sembla, també

era solsoní Gaietà Ripoll, mestre al barri valencià de Ruzafa i que, acusat de doctrines heterodoxes, fou empresonat el 8 d'octubre de 1824 per ordre de la Junta o Tribunal de Fe de l'arquebisbat de València, institució que suplía a la Inquisició, i condemnat per «*heretge formal i contumaç*» el 30 de juny de 1826. Fou lliurat a la justícia ordinària, que en decretà l'execució, la qual s'esdevingué el 31 de juliol de 1826. Fou penjat a la forca, fet que provocà una forta reacció internacional. ⚡

NOTES

1. Sèrie dins *Espacio, tiempo y forma*, IV, 3, Madrid, Uned, 1990, p. 11-158. Ell mateix ha publicat *La Inquisición en Cataluña. El Tribunal del Santo Oficio de Barcelona 1487-1820*, Toledo, Arcano, 1990.
2. *La Inquisición a Catalunya (segles XIII-XIX)*, Barcelona, Barcanova, 1992.

Joan Bada i Elias,

doctor en Història Civil i en Història Eclesiàstica. Professor de la UB i de la Facultat de Teologia de Catalunya.

LABORATORI D'ANÀLISIS CLÍNQUES

Josep Viladés

Telèfon 822 70 13 - 08694 GUARDIOLA DE BERGUEDA